

İLKÖĞRETİM ÖĞRETMENLERİNİN INTERNET KULLANIMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Betül ÖZKAN

Y.T.Ü., Fen-Edb. Fak. - İSTANBUL

ÖZET

Bu araştırmada ilköğretim öğretmenlerinin öğretim amaçlı Internet kullanımına ilişkin görüş ve önerilerini almak amaçlanmıştır. Bunun için İstanbul İl merkezinde Internet altyapısına sahip üç özel ilköğretim okulu seçilerek, örnek olay çalışması yapılmıştır. Veriler, bu okullardaki öğretmenlere yöneltilen açık-uçlu sorular ile toplanmıştır. Ortaya çıkan sonuçlar, Internetin etkili kullanımı önünde başta altyapı ve yabancı dil bilme gereği olmak üzere önemli engeller olduğunu göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Internet, Internete Dayalı Öğretim.

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine elementary school teachers' opinions and suggestions about Internet usage for instructional purposes. Therefore, choosing three private elementary schools in İstanbul with Internet access, a case study has been conducted. The data are gathered with open-ended questions posed to teachers. The results obtained based on the data show that there are important obstacles for using Internet effectively, like infrastructural problems and need for knowing a foreign language.

Key Words: Internet, Internet-based Instruction.

GİRİŞ

Dünya üzerindeki bilgisayar ağlarının birbirine bağlanması ile oluşan Internet, ilk olarak 70'li yılların başında Amerikan üniversitelerinin araştırma bilgilerini paylaşması ile eğitimde kullanılmaya başlamıştır. Oldukça sınırlı düzeyde kalan bu erişim olanağı, 1990 yılında tüm dünyaya açılmış ve günümüze kadar geçen kısa sürede hızla yayılmıştır.

Artık Internet hem bir iletim, hem bir bilgi edinme aracı hem de bir içerik sağlayıcı olarak, günümüzün en farklı ve en geniş öğrenme kaynağı durumundadır. Ayrıca etkileşimli bir araç olma özelliği ile öğretme ve öğrenme süreçlerine sayısız seçenek getirmektedir.

Türkiye'de Internet altyapısı 1993 yılında kurulmuş, aynı tarihten itibaren üniversiteler "Tuvaka" projesi ile birbirine bağlanmıştır. Günümüzde tüm öğretim düzeylerinde Internet kullanılmaktadır. Bu gelişme başta öğretmenler olmak üzere, eğitimciler ve öğretim tasarımcılarını bu yeni aracın, öğrenme ortamlarında kullanımına ilişkin fikirler üretmeye yöneltmiştir. Yüksek Öğretim Kurulu'nun eğitim fakültelerinin programlarını yeniden düzenlemesiyle 1998-1999 öğretim yılında, tüm öğretmen yetiştirme programlarına zorunlu "Bilgisayar" dersi ile öğretmenlik formasyonunda bulunan "Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme" dersi konmuştur. Bu dersler aracılığıyla öğretmen adaylarının bilgi teknolojilerini yakından tanması ve bunların öğretim ortamına uygulanmasını öğrenmesi amaçlanmıştır. Ancak en önemli adım, yine bu düzenlemenin ürünü olarak "Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi" bölümünün kurulması ve bu bölüm aracılığıyla içinde bulunduğumuz bilgi çağının gerektirdiği niteliklerle donanık bilgisayar öğretmenlerinin yetiştirilecek olmasıdır. Orta vadede sonuç vermesi beklenen bu adımlar atılırken, eğitimde Internet kullanımı konusunda var olan bilgi ve donanım eksikliği devam etmektedir.

Bu çalışmada ilköğretim düzeyi ele alınarak, bu düzeyde İnternet kullanımına ilişkin öğretmen görüş ve önerilerini almak amaçlanmıştır. Bunun için aşağıdaki araştırma problemlerine yanıt aranmıştır.

Öğretmenler:

1. Öğretmenler İnternet kullanımı ile branşlarının ilişkili olduğunu düşünüyorlar mı?
2. İnterneti kullanma konusunda kendilerini yeterli görüyorlar mı?
3. İnternet aracılığıyla ne tür öğrenme etkinlikleri düzenliyorlar?
4. İnterneti derslerinde kullanırken ne tür güçlüklerle karşılaşıyorlar?
5. İnterneti varolan öğretim programlarına entegre etme konusunda ne düşünüyorlar?
6. İnternet veya ona temel oluşturacak bilgi teknolojileri konusunda örgün veya yaygın ne tür eğitim programlarına katıldılar? (öğrenimleri sırasında veya mezun olduktan sonra)
7. İnterneti öğretim sürecinde etkili olarak kullanabilmek için neler önermektedirler?

YÖNTEM

Veri Kaynakları

Bu çalışmada öğretmenlerin eğitimde İnternet kullanımına ilişkin görüş ve önerilerini almak amacıyla örnek olay incelemesi yapılmıştır. Bunun için İstanbul İl merkezinde İnternet altyapısına sahip üç özel ilköğretim okulu seçilmiştir. Bu okulların ilki olan Özel Yüzyıl Işıl İlköğretim Okulu'ndan 4, Özel Şişli Terakki Vakfı İlköğretim Okulu'ndan 4 ve F.M.V. Özel Işık İlköğretim Okulu'ndan 5 olmak üzere toplam 13 öğretmenle görüşmeler yapılmıştır. Yürütülecek çalışmanın amacı araştırmacı tarafından açıklandıktan sonra, sadece gönüllü olan öğretmenlerle görüşülmüş; branş veya başka değişkenlere göre bir ayrıma gidilmemiştir. Görüşülen öğretmenlerin 3'ü İngilizce öğretmeni, 1'i Sosyal Bilgiler öğretmeni, 1'i Tarih öğretmeni, 1'i Türkçe öğretmeni, 3'ü Matematik öğretmeni ve 4'ü de Bilgisayar öğretmenidir.

Verilerin Analizi

Açık-uçlu 7 görüşme sorusuna katılımcıların verdiği yanıtlar, araştırmacı tarafından görüşme esnasında teybe alınmıştır. Teyp kayıtlarının araştırmacı tarafından çözümlenmesi ile bu veriler, araştırma problemlerine paralel olan yedi tema altında toplanarak özetlenmiştir.

BULGULAR

Çalışmanın ilk araştırma problemi olan "Öğretmenler İnternet kullanımı ile branşlarının ilişkili olduğunu düşünüyorlar mı?" sorusuna 13 öğretmenin 10'u ilişkili olduğunu düşünmüyorum şeklinde yanıt vermiştir. Onlara göre İnternet o denli büyük bir bilgi deposunu simgelemektedir ki, her alan öğretmenin mutlaka işine yarayacak veriler bulunmaktadır. Ayrıca ilköğretimde programlar disiplinler-arası çalışmaya diğer öğretim düzeylerine göre daha uygun olduğundan İnternet kullanımı da

kolaylaşmaktadır. Çünkü İnternette bilgiler belli konu alanlarıyla ilişkisinden öte, buldukları bağlam içerisinde yer almakta, bu da farklı disiplinlerin aynı kaynaktan yararlanmasını olanaklı kılmaktadır. 13 öğretmenden 7'si temel ayrımın İngilizce bilen öğretmen ve öğrencilerle, bilmeyenler arasında olduğunu düşünmektedir. Bu öğretmenler İnternetin büyük ölçüde İngilizce'ye dayalı olduğunu ve hemen tüm kaynakların bu dili bilmeden anlaşılamayacağını düşünmektedirler. Sadece 3 öğretmen İnternet analitik düşünmeyi gerektirdiği ve bilgisayar teknolojisi belli bir mantığa dayalı olduğu için, fen ve matematik alanlarında sayı ve içerik kalitesi bakımından daha çok materyal bulunduğunu düşünmektedir. Bir bilgisayar öğretmeni ise İnternetin öğretim amaçlı kullanımında şu tür ayrımlara işaret etmektedir:

“ İnterneti kullanmada öğretmenin branşından çok ilgi alanları ve bireysel özellikleri etkili olmaktadır. Örneğin erkek öğretmenlerin ilgisi bayanlara göre biraz daha fazla. Ayrıca yaş faktörü çok önemli: özellikle yeni mezun öğretmenlerin bu konudaki ilgi ve merakı yüksek oluyor.”

Araştırmaya katılan 13 öğretmenin 9'u İnterneti kullanma konusunda kendilerini yeterli görmekteyler. Bu öğretmenler belli Web adreslerine girebilmekte, tarama yapabilmekte, dosya alıp gönderebilmekte ve e-postayı kullanabilmektedir; dolayısıyla bilgiye ulaşma ve bilgiyi aktarma konusunda öğretmenler yeterlidirler. Ancak İnternet çok hızlı geliştiği ve yenilendiği için bilinenlerin sürekli güncellenmesi ve gelişmelerin yakından takip edilmesi gereği de özellikle vurgulanmaktadır. İnternetin yapısından kaynaklanan bu durumu bir matematik öğretmeni şöyle belirtmektedir:

“Ben İnterneti tam olarak kimsenin kullanamayacağını düşünüyorum. Siz dünyayı ne kadar iyi kullanabiliyorsanız İnterneti de o kadar iyi kullanabiliyorsunuzdur, başka bir ifade ile dünyaya ne kadar hakimseniz İnternete de o kadar hakimsinizdir.”

Öğretim sürecinde İnternet aracılığıyla düzenlenen etkinlikler oldukça çeşitlilik göstermektedir. 13 öğretmen arasındaki 2 İngilizce öğretmeni kendileri konuyu anlatırken öğrencilerin büyük veya küçük gruplar halinde İnternetteki ilgili sayfaları gezdiğini belirtmektedirler. Bu öğretmenlerden biri konuyu iyi öğrenmeleri için öğrencilerine bir araştırma problemi verdiğini söylemektedir; ardından neyi nasıl bulduğunu, arama yaparken ne şekilde mantık yürüttüğünü, diğerleri içerisinde neden bunu seçtiğini öğrenciye sormaktadır. Daha sonra aynı soruya verilen farklı cevaplar karşılaştırılmaktadır. Burada önemli olan öğrencilerin bir soruya birden çok doğru cevap verilebileceğini ve çoklu bakış açılarını görebilmeleridir. Bu öğretmenler e-posta aracılığıyla farklı ülkelerden aynı yaşlardaki öğrencilerin yazışabileceğini, bunun İngilizce pratiği açısından önemli olduğunu, ancak Türkiye'de İnternet erişimindeki aksaklıklar ve yetersizlikler nedeniyle gerçekleştirilemeyen bir etkinlik

olduğunu da eklemektedirler. Aynı öğretmenler özellikle küçük sınıflarda Internet kullanılırken yeterli düzeyde rehberlik yapabilmek ve sınıf kontrolünü sağlamak için “ekip öğretimi”nin gereğini de vurgulamaktadırlar.

Internetin eğitim uygulamalarına ilişkin çarpıcı bir örneği, bir Sosyal Bilgiler öğretmeni şöyle açıklamaktadır:

“Bizim okulumuzda bir pilot uygulama olarak İlköğretim 4.sınıf Sosyal Bilgiler dersi Internet ortamına aktarıldı. Biz bu uygulama için piyasadaki hazır yazılımları almayıp, bilgisayar teknisyeni arkadaşlarımızın da yardımıyla kendimiz geliştirdik. Burada kitapta var olan konuların tümü bilgisayar aracılığıyla sınıftakinden farklı bir sunum içerisinde bulunuyor. Herhangi bir nedenle derse gelemeyen bir öğrenci, benden aldığı şifreyle bu programa girip, kaçırdığı yerleri çalışabiliyor. Bunun için okuldaki veya varsa evindeki Internet erişimli bilgisayarı kullanabilir.”

13 öğretmen arasındaki 4 bilgisayar öğretmeni, öncelikle Internet okur-yazarlığını öğretmeye yönelik etkinlikleri ön plana aldıklarını söylemektedirler. E-posta, sohbet, arama motorlarının kullanımı temel konular olarak yer almakta, özellikle 6,7 ve 8.sınıflara doğru Web’de sayfa tasarımı, Ftp, Telnet, Archie yapma konularına da yer verilebilmektedir. Ayrıca bilgisayar okur-yazarlığını da öğreten bu öğretmenler, ders içerisinde verdikleri ödevi erken bitiren öğrencilere, Interneti serbestçe kullanma olanağını bir ödül olarak sunduklarını söylemektedirler. Bu öğretmenlerden biri, belli yarışmalara hazırlanan öğrenciler ile okullarındaki çeşitli kol faaliyetlerine katılan öğrencilerin de Interneti kullandıklarını belirtmekte, kendisinin onlara ders dışı bu etkinliklerde rehberlik ettiğini söylemektedir.

13 öğretmen arasındaki 3 matematik öğretmeni, Interneti ders içerisinde kullanmadıklarını ancak öğrencilerine Internette arama yaparak yazacakları ödevler, projeler verdiklerini söylemektedirler. Ayrıca belli matematik konularını oyunlar aracılığıyla öğreten birçok ücretsiz (freeware) ve paylaşımına açık (shareware) yazılımları Internetten edindiklerini ve derslerinde kullandıklarını da belirtmektedirler. Bu öğretmenler hem kendilerinin hem de öğrencilerinin Internetten bulduğu resim, şekil, grafik vb. materyalleri derslerinde kullandıklarını ve Internetten renkli yazıcılar aracılığıyla edindikleri renkli çıktılarını, siyah-beyaz kitaplardaki bilgilere göre öğrencilerin ilgisini daha çok çektiklerini de belirtmektedir.

Araştırmaya katılan bir Türkçe öğretmeni, Interneti ders içerisinde kullanmadığını ancak araştırma gerektiren ödevleri hazırlamak için öğrencilerinin Internetten yararlandığını söylemektedir. Özellikle güncel konularda bilgi almak, dersleriyle ilgili materyal bulmak, belli kitap isimlerine ve gazetelere ulaşmak için öğrencilerini yönlendirdiğini belirtmektedir. Bir Tarih öğretmeni ise öğrencilerine bazı Internet adreslerini önerdiğini söylemektedir. Ayrıca ABD’deki bir okula ait olan ve kendi konularıyla örtüşen bir ders planını ve testi öğrencilerine dağıttığını ve üzerinde tartıştıklarını, ancak metnin İngilizce olması nedeni ile her öğrencide aynı etkiyi yaratmadığını, bazı öğrenciler bu materyalle anında ilişki kurarken bazılarının da hemen reddettiğini söylemektedir.

İnternetin öğretim ortamında kullanımı konusunda 13 öğretmenden 10'una ait bir görüşü bir İngilizce öğretmeni şöyle dile getirmektedir:

“İnternetin öğretimde kullanımı, sadece sınıf ortamında öğrencilerle birebir kullanımı anlamına gelmez. Bizler kendimizi geliştirmek, karşılaştığımız sorunları çözmek, bulduğumuz çözüm ve kaynakları diğer öğretmenlerle paylaşmak için de İnternetten yararlanabiliriz: özellikle e-postayı bu amaçla kullanıyoruz. Ben bir konuyu benden iyi bilen bir öğretmene sorabilirim, illa kendim keşfetmem gerekmez.”

İnternetin öğretim sürecinde kullanımında yaşanan güçlükler konusunda 13 öğretmenin 10'u İnternet altyapısından kaynaklanan teknik sorunlardan yakınmaktadır. Bir İngilizce öğretmeni bu düşüncüyü şöyle dile getirmektedir:

“Etkili İnternet kullanımı konusunda yaşanan temel güçlük, İnternet erişimiyle ilgili. Bu konuda çok moral bozucu şeyler oluyor. Örneğin öğretmen 25 öğrenciyi karşısına alıyor ve o anda hattan düşülüyorsa ne yapacağını şaşıyor, elinde herşey hazır, ama bir şey yapamıyor ve sınıf kontrolünü de yitiriyor.”

İnternetin yavaş çalışması da motivasyonu düşürücü olmaktadır. Aradığını bulabilmek için birçok deneme yapmak durumunda olan öğrenciler, beklerken sıkılmakta, bu arada başka bir şeye yönelmektedirler. Bu durumda hem sınıf disiplini bozulmakta hem de neyin arandığı unutulmaktadır. 13 öğretmenden 9'u İnternet kullanılırken sınıf yönetimi konusunda güçlük yaşadıklarını ve bu güçlüğün temel kaynağının da sistemin iyi çalışmasıyla ilişkili olduğunu düşünmektedir. Bu konuyla ilgili olarak 13 öğretmenden 8'i İnterneti etkili kullanabilmek için, en azından 2 öğrenciye bir bilgisayar düşecek bir ortam bulunması gerektiğini vurgulamaktadır. Yine İnternetin teknik altyapısıyla ilişkili bu sorunu ve bununla ilişkili güçlükleri bir bilgisayar öğretmeni şöyle dile getirmektedir:

“İlk sorun altyapı. Çok yavaş işliyor. Okulun kiralık hattı var ama çocukların hepsi aynı anda İnternete girmeye çalışınca bir yük oluşuyor, ama Türkiye'nin İnternet omurgası da belli olduğundan bu sorun devam edeceğe benziyor. Bir de İnternet gibi elektronik ortamları ders esnasında senkronize çalıştırabilme güçlüğü var, aynı anda aynı işi yaptırabilmek zor. Bir öğrenci hattın o anki durumuna göre hemen bağlanır, bir diğeri bekleyebilir. O beklerken diğeri merak ediyor. Bu yüzden ortak çalışma zor. Her öğrenciye farklı bir konu verip, zamanı sınırlarsanız, sonra da elde edilenleri toplarsanız, etkili kullanmış olursunuz.”

İnternetin öğretimde kullanımı konusunda karşılaşılan güçlüklerle ilgili olarak 13 öğretmenden 4'ü öğrencileri yaşlarına uygun olmayan içerikten korumak konusundan bahsetmektedir.

Özellikle pornografi, şiddet, ayrımcılık vb. sayfalara girilmesini engellemek amacıyla incelenen okulların birinde koruma (firewall) sistemi kuruludur. Bu sistem bir Web sayfasının adresindeki belli anahtar sözcüklerden içeriği anlamaktadır. Ayrıca adından içeriği anlaşılmayan siteler içerisindeki linkler aracılığıyla yakalanarak, bu okulun ana sunucularına kaydedilmekte ve çalıştırılması engellenmektedir.

13 öğretmenden 10'u "chat" gibi sohbet odalarını kullanarak öğrencilerinin gereksiz yere zaman kaybettiklerini düşünmekte, 6'sı ise İnternetin bazı iletişim sorunları yarattığını belirtmektedirler. Bu konuda bir İngilizce öğretmeni şu görüşleri ifade etmektedir:

"...öte yandan İnternette çok fazla zaman geçirerek, konuşma ve sosyal iletişim zarar görebilir. Günlük iletişimde bir insanın başkasının sözünü kesmesi hoş karşılanmayabilir, ya da tartışmak, karşı çıkmak. Ama insanlar bu tarz iletişimden de çok şey öğrenirler. Bunu da yaşamak gerek. İnternet kullanımını konusunda zaman sınırlaması koymak da bir çözüm olamaz. Bu konuda sadece okulun değil, velilerin dengeleyici çabaları da önemli."

Yukarıdaki görüşlerle bütünlük oluşturacak bir başka konuyu 13 öğretmenden 5'i İnterneti derslerinde bir motivasyon unsuru olarak yoğun ve etkili olarak kullandıkları, ancak öğrencilerinin bilgi arayışı içerisinde olmadıkları şeklinde belirtmektedirler. Öğrencileri serbest kaldıklarında dersleriyle ilgili bir araştırma yapmak yerine spor sayfalarına girebilmektedir. Onlara göre İnternet çoğu öğrenci için derslerinden arta kalan sürede deşarj oldukları, eğlendikleri ve dinlendikleri bir ortam sunmaktadır.

İnternette bilgiler kitap veya benzeri öğretim materyallerinden oldukça farklı bir sunum içerisinde bulunmaktadır. Öğretim ortamları açısından önemli bir zenginlik ve çeşitlilik ifade eden bu durumun sınırlılığı ile ilgili olarak bir bilgisayar öğretmeni şunları söylemektedir:

"İnternet o kadar elastiki bir kavram ki, nereye çekerseniz oraya gidebiliyor. Belli bir konuyu araştırırken bile, o kadar çok dallanıyor ki, amacınızdan uzaklaşılabiliyorsunuz, amacınızı unutabiliyorsunuz. Vaktin nasıl geçtiğini anlayamadığı için çocuk vakit değerlendirme kavramından uzaklaşıyor. "Benim bu konuyu yetiştirmem için 3 gün vaktim var"ı unutup, dalıp gidiyor. Bu ev ortamında İnternet kullanırken de geçerli. Dolayısıyla sağlıklı çalışma alışkanlığı kazanmamış kişilerde İnternette çalışmak zor. Ama bu disiplini ve otokontrolü sağlamışsa sorun olmaz. Bu düzeyde öğrenci sayısı çok az maalesef. Çoğu öğrenci yaşı gereği bunun bilincinde olmuyor. "

İnternetin var olan öğretim programlarına entegre edilmesi konusunda, 13 öğretmenden 7'si öğretim programlarının bu tür bir bilgi teknolojisinin kullanımını desteklemediğini düşünmektedir. 8 öğretmen ise zaten oldukça çerçeve nitelikte olan MEB programlarının bir çatı sağladığını, varolan bu programları kendilerine uyarlayarak zenginleştirdiklerini, dolayısıyla bunun çok üstüne çıktıklarını ifade etmektedir; onlara göre İnternet her zaman üst düzey bir çabanın ürünü durumundadır. Bu konuda bir matematik öğretmeni içtenlikle şu görüşleri ifade etmektedir:

“Sadece müfredat değil, İnternet gibi yeni bilgi teknolojilerini desteklemeyen çok şey var aslında. Ama özellikle müfredat konusunda biz politik davranıyoruz: desteklemediği halde destekliyor görünümü veriyoruz. Müfredatla İnternette bulduklarımızı birleştirmeye çalışıyoruz, ama bir ölçüye kadar. Çünkü katı bir müfredat var. Ancak bu konuda önemli bir gelişme de var: ilköğretimde sınav sisteminin zorunlu 8 yıllık temel eğitim uygulaması doğrultusunda değiştirilmesi. Önümüzdeki Anadolu liseleri sınavı, bu tür anlamaya, akıl yürütmeye dayalı etkinliklerin önündeki temel engeldi, bu değişim önemli bir sorunu çözdü. Ayrıca İnternette bulduğumuz kaynaklar yabancı müfredatlara dayalı oluyor genelde, bunların da deneysel matematiğe dönük olması ve Türkiye’de deneyerek uygulayarak bir müfredat geliştirme olmaması nedenleriyle bu konudaki eksikleri kaldırmak öğretmene düşüyor.”

Ayrıca 13 öğretmenden 8'i İnternet aracılığıyla düzenlenecek etkinliklerin zaman alıcı olduklarını, derslerde İnternet kullanabilmek için en temel sorunun zaman sıkıntısı nedeniyle ellerindeki programları yetiştirememek olduğunu söylemektedir. Görüşme yapılan 5 bilgisayar öğretmenin 5'i de, İlköğretim 4. ve 5.sınıflarda seçmeli ders olarak yer alan “Bilgisayar” dersine ait MEB programında İnternete ilişkin bir konunun bulunduğunu söylemekte ve İnternetle ilgili temel bilgi ve becerilerin kazandırılmasında, bu tek konunun çok yetersiz olduğunun altını çizmektedir. Araştırmanın yapıldığı her üç okulda da, MEB Bilgisayar dersine ait öğretim programının eksikleri tamamlanarak zenginleştirilmiş ve genişletilmiş hali uygulanmaktadır. İnternetin öğretim programlarına entegrasyonu konusunda 13 öğretmenden 4'ü İnternetteki öğretim materyali ve kaynaklarının çoğunlukla başta ABD olmak üzere yabancı ülkelerin ihtiyaç ve beklentilerine göre geliştirilmiş olduğunu, bunlardan kendi derslerinde faydalanırken bir uyarılama gücünü yaşadıklarını belirtmektedirler.

Araştırmaya katılan 13 öğretmenin tümü öğrenim gördüğü süre içerisinde içeriğinde İnternet bulunan hiçbir ders almamıştır. Buna gerekçe olarak kendilerinin İnternet gibi yeni bir teknolojinin gelişiminden daha önce mezun olmalarını göstermektedirler. Bunun yanında 13 öğretmenden 9'u bilgisayar kullanmayı bir ders olarak ya da mezun oldukları okulun olanaklarını kullanarak öğrenmişlerdir. Geriye kalan 4 öğretmen ise yaşları nedeniyle bilgisayarı öğrenim hayatları süresince öğrenemediklerini belirtmektedir. Ancak öğretmenlerin tümü çalıştıkları kurum aracılığıyla hizmet içi eğitim programlarına, çeşitli tanıtım seminerlerine ve kısa süreli kurslara katılmışlardır.

İnternetin öğretim sürecinde etkin olarak kullanımıyla ilgili olarak öğretmenler birbirlerinden oldukça farklı önerilerde bulunmuşlardır. 13 öğretmenden 5'i İnternet erişimiyle ilgili sorunların çözülmesi gereğini belirtmiştir. 3 öğretmen, bilgisayar teknolojisinin sınıflara inmesi gerektiğini belirtmektedir: onlara göre bilgisayar her an kullanıma açık olmalı ve öğretmenler de bu bilgisayarların kullanımını teşvik etmelidir. Bir başka öğretmen serbest zamanlarında öğrencilerin İnterneti verimli olarak kullanabilmesi için bilgiyi arama, bulduğunu değerlendirme ve kullanma yollarının öğretilmesi gerektiğini, bir diğeri ise öncelikle kendilerinin eğitiminin önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bir öğretmen İnternetin sınırlılıklarının bilincinde olunması gerektiğini, hakkında çok fazla bilgi sahibi olunmadığı için gereğinden fazla anlam yüklediğini, örneğin hayal kurma ve yaratıcı düşüncenin gelişiminde İnternetin çok da yararlı olmadığını belirtmektedir. Bir öğretmen her dersin öğretim programının İnternet ortamına aktarılarak, öğrencilere bir alternatifin tanınması gerektiğini düşünmektedir. 13 öğretmenden 6'sı İnternet kullanılırken bir denetim sağlanması gereğinden hareketle, bir kamera sistemi ya da okulların sunucularında bir koruma sistemi kurulmasını vurgulamaktadır. Bu konuda bir bilgisayar öğretmeni, var olan koruma sistemlerinin anahtar sözcük tarayarak engelleme yaptığını, ancak bu yazılımların tümünün İngilizce olması nedeniyle Türkçe siteler üzerinde etkili olmadığını, bu yüzden en kısa zamanda bu tür bir koruma amacına hizmet edecek iki dilli yazılımın geliştirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bir başka bilgisayar öğretmeni ise şu önerilerde bulunmaktadır:

“Öncelikle bütün öğretmenlerin İnternet konusuna hakim olması gerekiyor, ondan sonra düşünmeye başlanabilir ve şu soru sorulabilir: Aslında bu soru sadece İnternete de sınırlı değil, tüm bilgi teknolojileri için geçerli: Benim bir tepegözüm var, ben bunu sınıfta etkili olarak nasıl kullanacağım? Bu soruya gerçekten kafa yormak gerekir. En azından derse girerken öğretmenin bu hazırlığı yapması gerekir. Elimde böyle bir olanak var, önceden hazırlanan şu adresteki şu içeriği dersin 10.dakikasında devreye sokayım, sonraki 5 dakika şunu yapayım gibi. Derste 5 dakika sürecek bir etkinlik için önceden 2 saat çalışma yapmak gerekebilir, öğretmenin bu özveride bulunması gerekiyor.”

İnterneti derslerinde kullanacak öğretmenlerin yapması gereken hazırlık veya ön çalışmaya ilişkin yine bir bilgisayar öğretmeni, derste öğrencinin gideceği siteleri öğretmenin önceden biliyor olması gerektiğini belirtmektedir: İnternetin dallana dallana ilerlenen yapısı gereği, öğrencilerin bir konudan uzaklaşması, üstünden atlaması veya farketmemesi mümkündür. Bu yüzden en azından ana yolları öğretmenin önceden denemiş ve biliyor olması gerekmektedir. 13 öğretmenin 3'ü öğretmenlerin İnternette buldukları kaynakları haber vererek, duyurarak ve gerekirse bölüm panolarına asarak paylaşması gerektiğini vurgulamaktadır. 13 öğretmen arasındaki 2 matematik öğretmeni ise öğretim programlarının öğrencileri araştırmaya yöneltecek konulara yer vermesi gerektiğini, bu amaçla dönem içersinde yer alan sınavlardan en az birinin bu tür bir araştırma ödevi haline getirilmesini önermektedirler. Son olarak bir matematik öğretmeni şu önemli önerilerde bulunmaktadır:

“Öncelikle Eğitim Fakültelerinden başlamak gerekiyor. Mezun olduktan bugüne kadar geçen sürede İnterneti öğrenmek konusunda harcadığım zaman aslında bir kayıptır. Benim şu anki düzeyime bir yılda gelinebilir. Çok ileri düzeyde matematik öğretiliyor da, temel düzeyde İnternet bilgisi, İnternet okur-yazarlığı neden öğretilmesin. Burada önemli olan İnternetin yapısından kaynaklanan bir sorun: ne öğretirseniz öğretin çok hızlı eskiyor, bu yüzden özellikle bu dersi verecek öğretmenlerin tüm yenilikleri yakından takip etmesi ve bilgilerini yenilemesi gerekiyor. İnterneti okullar bazında ele alırsanız, devlet okullarının sahip oldukları bugünkü imkanlarla İnterneti etkili kullanmaları neredeyse imkansız.”

SONUÇ VE ÖNERİLER

İlköğretim öğretmenlerinin İnternet kullanımı konusundaki görüş ve önerilerini almayı amaçlayan bu araştırmada, bu yeni bilgi teknolojisinin etkili ve verimli kullanımının önünde birçok engel olduğu ortaya çıkmıştır. Yukarıda yer verilen öğretmen görüşlerinden hareketle, ülkemizde İnternet altyapısından kaynaklanan sorunların İnternetin etkili olarak kullanılmasını engellediği söylenebilir. İlköğretim düzeyinde özel okullar kiralık bağlantılarla bu sorunu aşmaya çalışmaktadır. Yine sınıf içerisinde bilgisayar bulunmaması nedeniyle İnternetle düzenlenen etkinlikler sınırlı sayıda bilgisayar laboratuvarında gerçekleştirilmekte, bu durum da İnternetin öğretim sürecine entegrasyonunu güçleştirmektedir.

Etkili İnternet kullanımı önündeki bir diğer önemli engel, yabancı dil ve özellikle İngilizce bilme gereğidir. Başka bir ifade ile, İnternet aracılığıyla ulaşılan bilgi ve materyalleri değerlendirme düzeyi, öğrencinin İngilizce bilgisine bağlı olmaktadır. Bu durum, İnternetin devlet ilköğretim okullarında kullanımı konusunda önemli bir sınırlılık yaratmaktadır.

Araştırma yapılan okullardaki öğretmenlerin görüşleri, İnternetin kullanımını sınırlayan önemli bir noktanın öğretim programlarının bu tür bir teknolojinin kullanımını desteklemediğini ortaya çıkarmaktadır. Halihazırdaki öğretim programları özellikle araştırmayı gerektiren grup veya bireysel ödev ve projelere yer vermemekte, oldukça kısa sürede belli konuların öğretilmesini zorunlu kalmaktadır. Bu nedenlerle İnternetin etkin kullanımı, öğretmenin bu konudaki bilgi ve yeterlilik düzeyi ile gösterdiği özveriye dayalı durumdadır.

İnternetin temelinde yer alan hipermetin bağları ile istenilen derinlikte ve genişlikte araştırma yapmak olasıdır. Ancak ilköğretim düzeyinde bu tür bir yapı, öğrencilerin İnterneti verimli kullanmasını engelleyerek, zaman ve emek kaybına neden olabilmektedir. Bu nedenle öğretmenin, velilerle işbirliği içerisinde öğrenciyi yönlendirmesi önemlidir. Ayrıca İnternetin bu yapısından kaynaklanan, sınıf yönetimini sağlama konusundaki sınırlılıklar, “ekip öğretimi” aracılığıyla önlenebilir.

Yukarıda değinilenler ışığında çağdaş bir öğretmenin, içinde bulunduğumuz bilgi çağının gerektirdiği bilgi, beceri ve niteliklerle donanık olması gerektiği açıkça görülmektedir. İnternet sunduğu olanaklar ile çağdaş öğretmenin önemli bir yardımcısı olmakla birlikte, Türkiye gibi kaynakları sınırlı bir ülkede yeterince yararlı olamamaktadır. Bu doğrultuda yeniden yapılanan Eğitim fakültelerinde ciddi

adımlar atılması önemli bir başlangıç kabul edilmelidir. Ancak Internetin sürekli yenilenen yapısı da dikkate alınarak hizmet-içi eğitim programları aracılığıyla gelişmelerden öğretmenler düzenli olarak haberdar edilmelidir. Ayrıca farklı öğretim düzeylerinde ve farklı konu alanlarında yapılacak bilimsel nitelikli çalışmaların sayısı çoğaltılmalıdır.

KAYNAKLAR

“Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları”. T.C. Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı. Mart 1998, Ankara.